

Een paardenskelet in het graf en losse botten in de loop van het onderzoek.

foto's Harry Heuts/Gerard IJzereef

In welk jaar sneuvelden de **PAARDEN** van Borgharen?

In 2010 werd in Borgharen een paardengraf gevonden. Stierven de dieren tijdens het beleg van Maastricht in 1632? Of dateert het graf toch uit 1794, toen Napoleon Maastricht veroverde? De onderzoekers lichten na twee jaar een tipje van de sluier op.

door **Patrick Marx**

Groot was de wereldwijde belangstelling voor de vondst van het paardengraf bij Borgharen in de zomer van 2010.

Lang was de stilte die na de opgraving volgde. Die stilte heeft de opdrachtgever van het onderzoek naar het graf, het Consortium Grensmaas, nu verbroken met het vrijgeven van het voorlopige onderzoeksrapport. Wat ontdekten de onderzoekers de afgelopen twee jaar? Eerst wat feiten.

In het graf lagen 64 paarden, vooral hengsten, tussen de vier en tien jaar oud. Ze zijn allemaal tegelijk begraven. Sommige paarden waren lastdieren - overbelasting beschadigde hun gewrichten. De vondst van 73 loden pistool- en musketkogels wijzen erop dat de paarden gesneuveld zijn door oorlogsgeweld. In de botten van vijftien paarden zaten kogelgaten. Veel dieren kregen een genadeschot. Negen paarden braken hun rug.

Stierven de paarden in de strijd, tij-

dens het beleg van Maastricht in 1632 of sneuvelden ze later? Kaarten uit 1632 laten op de vondstplek het kamp van de Nederlandse cavalerie zien. Het lijkt daarom een logische aanname dat de paarden na de veldslag in 1632 in één van de greppels van de aarden verdedigingswallen een laatste rustplek vonden. De ouderdomsbepaling op basis van een wetenschappelijke onderzoeksmethode zaaide echter twijfels, het graf zou tussen 1514 en 1818 zijn gedolven. Deze ruime periode laat ook de opties open dat de paarden gesneuveld zijn door ander oorlogsweld, zoals bijvoorbeeld tijdens de veldtocht van 1794 toen Napoleon Maastricht veroverde. Uit historische bronnen blijkt dat die strijd zich net als in 1632 ook rond Borgharen afspeelde. Er waren meer redenen om het

jaartal 1632 in twijfel te trekken. Zo vonden de onderzoekers in het graf vijftig stukjes aardewerk. Sommige dateren uit de Romeinse tijd, andere stammen uit de achttiende eeuw. Een voorbeeld is een met een vogelkop bewerkt aardewerken pijpje uit ongeveer 1750. Onderzoekster Willem-Simon van de Graaf van archeologiebureau Archeodienst: „We weten niet precies waar we het pijpje hebben gevonden. Maar andere aardewerken fragmenten, die zeker uit het graf komen, stammen uit het einde van de achttiende eeuw.” Enkele van de gevonden hoefijzers wijzen weer op 1632. „Sommige modellen schrijven we eerder aan de zeventiende dan aan de achttiende eeuw toe”, aldus Van de Graaf. „Daarentegen vonden we op het hoofd van een paard een gesp met

een stukje van een leren riem. Die gesp lijkt laat achttiende-eeuws.” Al met al zijn er dus nieuwe aanwijzingen die richting het einde van de achttiende eeuw wijzen en daarmee naar de veldslag van 1794. Van de Graaf hoopt in de definitieve versie van het rapport meer duidelijkheid te geven, maar hij belooft op voorhand niets.

De vraag waar de paarden vandaan komen, kan ook niet sluitend worden beantwoord. Röntgenanalyse van de hoefijzers laat zien dat er meerdere soorten erts gebruikt werden, maar dat zegt natuurlijk niet door wie en op welke plek dit erts is gewonnen. Natuurkundig onderzoek op basis van de samenstelling van het glazuur van de paardentanden laat diverse opties open over de afkomst van de paarden. Die opties zijn: de Noordzeekust vanaf Frankrijk, het stroomgebied van de Rijn en de zandgronden in Gelderland. Uit historische bronnen is gebleken dat paarden vaak als oorlogsbuit overgingen van het ene naar het andere leger. Kortom: het vaststellen van de afkomst van de dieren is haast onmogelijk.

Na de presentatie van het eindrapport, begin volgend jaar, zit het werk van Willem-Simon van de Graaf er op. Er zijn echter plannen voor verder onderzoek naar bijvoorbeeld de herkomst van het aardewerk. Wellicht kan toekomstig onderzoek meer duidelijk maken over de herkomst van de paarden, over het leger dat ze gebruikte en vooral hoe, wanneer en waarom ze in een massa graf in Borgharen terecht kwamen.

Een bot met kogelgat. foto Bas Mooij